

**Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка**

СХВАЛЕНО

Протокол засідання кафедри від 19 червня 2026 року № 4

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради

Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка

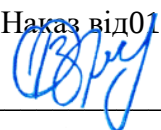
(Протокол засідання вченої ради

ХОППО ім. А. Назаренка від 30 червня 2026 року № 1)

Ректор Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка

Наказ від 01 липня 2026 № 214/но

 В.ОЧЕРЕТЯНКО

ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації вчителів громадянської та історичної освітньої
галузі (*вчителі історії*)**

**«ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТІВ
ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ:
ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА
ГРОМАДЯНСЬКОЇ СТІЙКОСТІ В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ»**

**Хмельницький
2026**

Розробник(и): Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка

Ратушняк Наталія Михайлівна, старший викладач кафедри теорії та методик суспільно-гуманітарних дисциплін Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка, доктор філософії Ph.D

Кенц Галина Іванівна, методист науково-методичного центру професійного розвитку педагогічних та керівних працівників установ і закладів дошкільної та загальної середньої освіти Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка

Напрямок підвищення кваліфікації: Особливості викладання предметів/інтегрованих курсів відповідної освітньої галузі

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (тема 4.1. Особливості викладання предметів/інтегрованих курсів відповідної освітньої галузі, Наказ МОН від 12.10.2022 № 904)

https://rada.info/upload/users_files/44950214/201728af13d92460d8ed85c99c33c4c2.pdf

Термін дії програми: з 01.01.2027 до 31.12.2027 року

Рецензенти:

Галатир Віталій Вікторович, проректор з науково-педагогічної роботи ХОППО імені Анатолія Назаренка, кандидат історичних наук

Опольська Марина Вікторівна, завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Університету економіки і підприємництва, кандидат педагогічних наук

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми

Реформування загальної середньої освіти в контексті реалізації Концепції Нової української школи та Державного стандарту базової середньої освіти актуалізує потребу в оновленні професійних компетентностей учителів історії. Сучасний урок історії має бути спрямований не лише на формування предметних знань, а й на розвиток громадянської, культурної, інформаційно-комунікаційної та міжкультурної компетентностей учнів.

Особливого значення набуває розвиток критичного й аналітичного мислення учнів, виховання поваги до прав людини, демократичних цінностей та культури діалогу як фундаменту для формування проактивної особистості, здатної свідомо інтегруватися в сучасний глобальний та європейський простір. У цих умовах зміст курсу орієнтований на підвищення готовності педагогів до ефективної імплементації діяльнісного підходу, системної інтеграції сучасних цифрових ресурсів, інноваційних інструментів штучного інтелекту та методик формувального оцінювання. Особлива увага в межах програми приділена озброєнню вчителів історії дієвим методичним інструментарієм для побудови індивідуальних освітніх траєкторій учнів, проєктування безпечного та інклюзивного освітнього середовища, а також розвитку медіаграмотності й когнітивної стійкості здобувачів освіти.

Програма спрямована на розвиток професійних компетентностей педагогів відповідно до вимог професійного стандарту вчителя та забезпечує вдосконалення методики викладання історії в умовах реалізації НУШ.

Цільова група: вчителі історії загальноосвітніх навчальних закладів 5-9 класів, які забезпечують реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти, вчителі історії 10-11 класів.

Обсяг (тривалість): 30 годин (1 тиждень)

Особливості реалізації програми:

Програма реалізується на засадах компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого та аксіологічного підходів.

Особливістю програми є поєднання теоретичної підготовки з практико-орієнтованою діяльністю учасників через аналіз модельних навчальних програм, розроблення сучасних навчальних матеріалів, використання цифрових інструментів, створення власних методичних продуктів та професійну рефлексію.

Навчання передбачає використання інтерактивних методів, кейсів, майстер-класів, педагогічних практикумів, групової роботи та обміну професійним досвідом.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: очна, дистанційна, на базі замовника.

Мета підвищення кваліфікації:

Розвиток та вдосконалення професійних компетентностей учителів історії щодо реалізації вимог Державного стандарту базової середньої освіти, організації компетентнісного навчання, розвитку критичного, аналітичного мислення учнів та використання сучасних цифрових технологій у викладанні історії.

Завдання підвищення кваліфікації:

- поглибити знання педагогів щодо реалізації Державного стандарту базової середньої освіти та модельних навчальних програм з історії;
- удосконалити предметно-методичну компетентність учителів;
- розвивати вміння проєктувати компетентнісно орієнтовані уроки та навчальні заняття;
- формувати навички використання цифрових технологій та інструментів штучного інтелекту в освітньому процесі;
- удосконалити вміння здійснювати формувальне оцінювання результатів навчання учнів;
- розвивати навички створення безпечного, психологічно комфортного та інклюзивного освітнього середовища;
- сприяти розвитку професійної рефлексії та готовності до безперервного професійного розвитку.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- А1. мовно-комунікативна компетентність;
- А2. предметно-методична компетентність;
- А3. інформаційно-цифрова компетентність;
- Б1. психологічна компетентність;
- Б2. емоційно-етична компетентність;
- Б3. компетентність педагогічного партнерства;
- В1. інклюзивна компетентність;
- Г1. прогностична компетентність;
- Г2. організаційна компетентність;
- Г3. оцінювально-аналітична компетентність;
- Д1. компетентність навчання впродовж життя.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

Знання й розуміння

Учасник програми:

- розуміє алгоритм побудови індивідуальної освітньої траєкторії та нормативні вимоги до накопичувальної системи годин;
- знає нормативно-правові засади реалізації Державного стандарту базової середньої освіти;

- розуміє особливості компетентнісного навчання історії;
- знає та розуміє сучасні методологічні підходи в історичній науці, тенденції переосмислення історичних наративів та принципи формування критичної історичної свідомості учнів;
- знає закономірності функціонування сучасного інформаційного простору, механізми маніпулятивних впливів, фейків та інформаційних загроз;
- розуміє принципи формувального оцінювання;
- знає можливості цифрових ресурсів та інструментів штучного інтелекту для навчання;
- усвідомлює особливості організації інклюзивного освітнього середовища;
- роль педагога у створенні безпечного середовища, забезпеченні психологічної підтримки та організації партнерської взаємодії з батьками;
- природи професійного стресу, його проявів та чинників, які його провокують;
- шляхів профілактики професійного стресу вчителя та «швидкої допомоги» в стресових ситуаціях;
- посилення знань щодо покращення ресурсного стану вчителя як запоруки підвищення його стресостійкості.

Уміння

Учасник програми вміє:

- критично оцінювати власний рівень володіння професійними компетентностями згідно з Професійним стандартом;
- самостійно обирати актуальні напрями підвищення кваліфікації, що усувають професійні дефіцити;
- стратегічно планувати професійний розвиток та гнучко коригувати власну траєкторію навчання впродовж життя.
- проєктувати компетентісно орієнтовані уроки історії;
- розробляти навчальні завдання для розвитку читацької грамотності та критичного мислення;
- уміє моделювати освітні ситуації, спрямовані на розвиток в учнів критичного мислення, навичок інфогієни, медіаграмотності та здатності розрізняти факти й маніпуляції;
- використовувати цифрові освітні ресурси та інструменти ІІІ;
- здійснювати формувальне оцінювання;
- адаптувати навчальні матеріали для учнів з особливими освітніми потребами;
- аналізувати освітнє середовище щодо його безпечності, інклюзивності, доступності, ідентифікувати ризики булінгу, соціальної ізоляції, психоемоційного перевантаження;
- створювати власні освітні продукти та методичні розробки;
- оволодівати техніками зниження стресу «тут і зараз» (дихальні вправи, тайм-менеджмент, емоційне розвантаження);

- вміння працювати з власним мисленням та шукати опори після пережитих стресових ситуацій чи подій;
- здійснювати професійну рефлексію та планувати індивідуальну траєкторію професійного розвитку.

Диспозиції (цінності, ставлення)

- власного професійного розвитку педагога в умовах змін системи освіти та законодавчого забезпечення; визначення відповідності власних професійних компетентностей чинним вимогам:
 - партнерської взаємодії та співпраці з суб'єктами освітнього процесу;
 - створення кейсів з навчальних предметів з метою підвищення якості викладання та навчання;
 - особистісної орієнтації на підвищення рівня власної дидактичної компетентності;
 - постійного вдосконалення мотиваційних стратегій залучення учнів до здорового способу життя;
 - планування освітньої діяльності, самостійної розробки дидактичних матеріалів;
 - формування умов досягнення успішного результату практичної діяльності, виховання ціннісного ставлення до особистісних здобутків навчання;
 - ціннісно ставиться до академічної доброчесності, історичної правди та формування української суб'єктності в глобальному вимірі;
 - цінність інклюзії та рівних можливостей прийняття різноманітності як норми, забезпечення доступності освіти для всіх без винятку;
 - цінність дитини як унікальної особистості, визнання індивідуальності кожного здобувача освіти, повага до його потреб, можливостей і темпу розвитку;
 - готовність до перетворення стресостійкості на власну суперсилу (резилієнтність);
 - перехід від пасивного захисту від стресу до активного напрацювання внутрішньої сили, яка допомагає вчителю не просто вистояти, а й розвиватися в умовах змін.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Формувальне оцінювання:

- участь у вебінарах;
- виконання практичних завдань;
- взаємооцінювання;
- рефлексія.

Підсумкове оцінювання:

Узагальнена кількість балів за видами робіт (100 балів):

- участь в конференції – 20 балів;
- результати педагогічної практики – 40 балів;

- підсумкова залікова робота – 20 балів;
- рефлексія – 20 балів.

Критерії:

При оцінюванні враховується методична доцільність, компетентнісна спрямованість, інноваційність, практична реалізованість.

Прохідний бал – 60

Документ про підвищення кваліфікації: свідоцтво

Вартість: безоплатно відповідно до регіонального замовлення слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних, керівних працівників і працівників науково-методичних об'єднань Хмельницької області на 2027 рік

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено інтерактивні лекційні заняття у форматі вебінарів (синхронні заняття) та практичні заняття (асинхронні), що спрямовані на формування здатності педагогів проєктувати освітній процес як цілісну систему діяльностей учня на засадах компетентнісного, діяльнісного та інтерпретаційного підходів.

Особливістю синхронних занять є поєднання стислого теоретичного блоку з активною роботою учасників у форматі дизайн-сесій, кейс-аналізу, обговорення педагогічних практик та моделювання фрагментів уроків громадянської та історичної освітньої галузі. Значна увага приділяється осмисленню сучасного уроку, що інтегрує зміст, діяльність, оцінювання та освітнє середовище.

Практичні (асинхронні) заняття орієнтовані на створення власних методичних продуктів: компетентнісно орієнтованих завдань, сценаріїв уроків, елементів навчальних проєктів, а також на опрацювання інструментів критичного аналізу історичних джерел, формування медіаграмотності, аналітичного та системного мислення здобувачів освіти.

Підсумкові результати навчання досягаються через виконання комплексної залікової роботи, участі у конференції, розроблення навчальних матеріалів і їх рефлексивний аналіз.

Зміст програми структуровано за трьома модулями, які логічно відображають перехід від теоретичного осмислення підходів до навчання – до проєктування діяльності учнів і створення власних педагогічних практик.

Зміст програми складається з 3 модулів та 8 взаємопов'язаних тем та педагогічної практики. На етапі завершення навчання слухачі виконують комплексну залікову роботу.

Навчально-тематичний план

		30 годин	Лекції	Практичні заняття	Контрольні заходи
1	Модуль 1. Підтримка благополуччя учасників освітнього процесу та робота в інклюзивному середовищі (напрямок Психологічна підтримка учасників освітнього процесу. Особливості роботи з дітьми з ООП)	6	2	4	
1.1	Тема 1.1 Профілактика та подолання професійного стресу педагога. Посилення резилієнтності вчителів (напрямок Психологічна підтримка учасників освітнього процесу)	3	1	2	
1.2	Тема 1.2 Проєктування безпечного, інклюзивного освітнього середовища: практичні інструменти для педагога (напрямок Інклюзивна освіта: особливості роботи з дітьми з ООП)	3	1	2	
2	Модуль 2. Ціннісно-сміслові основи професійної діяльності педагога (напрямок Професійна ідентичність вчителя)	4	2	2	
2.1	Тема 2.1 Професійний бренд сучасного педагога: від професійної ідентичності до професійного впливу (напрямок Професійна ідентичність вчителя)	2	1	1	
2.2	Тема 2.2 Нормативно-правові акти України щодо оцінювання рівня професійного розвитку педагогічних працівників. Професійний стандарт – документ, який містить вимоги до кваліфікації педагогічних працівників та їх компетентностей (напрямок Професійна ідентичність вчителя)	2	1	1	
3	Модуль 3. Розвиток компетентностей фахового спрямування. Предметно-методичний блок (напрямок Особливості викладання предметів/інтегрованих курсів громадянської та історичної освітньої галузі)	15	2	13	
3.1	Тема 3.1 Цифрові інструменти та рішення в професійній діяльності вчителя (напрямок Цифрові технології педагогічної діяльності)	2		2	
3.2	Тема 3.2 Конструювання ігрового та методичного простору вчителя історії: онлайн-сервіси для гейміфікації навчання та оптимізації роботи педагога (напрямок Особливості викладання предметів/інтегрованих курсів громадянської та історичної освітньої галузі)	4	1	3	
3.3	Тема 3.3 Деколонізація через цифру: новітні підходи до дослідження «довгого століття» та методика роботи з історичними джерелами на уроках історії (напрямок	2		2	

	<i>Особливості викладання предметів/інтегрованих курсів громадянської та історичної освітньої галузі)</i>				
3.4	<i>Тема 3.4 Шкільна історична освіта в умовах безпечних викликів: практичний інструментарій учителя для формування стійкості та критичного мислення особистості учня (напрямок Особливості викладання предметів/інтегрованих курсів громадянської та історичної освітньої галузі)</i>	3	1	2	
3.5	<i>Педагогічна практика. Розроблення та презентація компетентнісно орієнтованого освітнього продукту (напрямок Особливості викладання предметів/інтегрованих курсів громадянської та історичної освітньої галузі)</i>	4		4	
4	Підсумкові заходи	5	1	2	2
4.1	<i>Формування індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагогічного працівника (забезпечує НМЦ організації та підвищення кваліфікації)</i>	1	1		
4.2	<i>Контроль знань (тестування, підсумкова робота тощо)</i>	2			2
4.3	<i>Підсумкові результати навчання досягаються через виконання комплексної залікової роботи, участі у конференції, розроблення навчальних матеріалів і їх рефлексивний аналіз</i>	2		2	
Усього		30	7	21	2

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. ПІДТРИМКА БЛАГОПОЛУЧЧЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА РОБОТА В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

(напрямок Психологічна підтримка учасників освітнього процесу. Особливості роботи з дітьми з ООП)

Тема 1.1. Профілактика та подолання професійного стресу педагога. Посилення резилієнтності вчителів

Феномен стресу в сфері комунікативної діяльності людини. Природа професійного стресу в роботі вчителя. Чинники професійного стресу педагога. Ідентифікування станів як індикаторів професійного вигорання педагога та напрацювання шляхів їх подолання як запорука профілактики професійного стресу вчителя.

Інструменти для зниження щоденного стресу та стратегії побудови довгострокової адаптивності (резилієнтності) до викликів. Механізми відновлення після пережитих криз. Посилення ресурсності педагога як чинник підвищення рівня його стресостійкості.

Тема 1.2. Проектування безпечного, інклюзивного освітнього середовища: практичні інструменти для педагога

Поняття безпечного та інклюзивного освітнього середовища. Нормативно-правові засади забезпечення безпеки та інклюзії в закладах освіти. Принципи універсального дизайну та розумного пристосування в освітньому процесі. Виявлення та усунення фізичних, інформаційних, соціальних і психологічних бар'єрів. Практичні інструменти створення комфортного освітнього простору, підтримки позитивного мікроклімату та запобігання дискримінації. Аналіз освітнього середовища закладу освіти та розроблення рекомендацій щодо підвищення його безпечності й інклюзивності. Проектування безпечного, інклюзивного освітнього середовища.

МОДУЛЬ 2. ЦІНІСНО-СМИСЛОВІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

(напрямок Професійна ідентичність вчителя)

Тема 2.1. Професійний бренд сучасного педагога: від професійної ідентичності до професійного впливу

Тема спрямована на осмислення професійного бренду педагога як складової його професійної ідентичності, репутації та професійного впливу в освітньому середовищі. Розглядаються сучасні підходи до розуміння особистого та професійного бренду в контексті освіти, лідерства та розвитку людського потенціалу. Аналізується взаємозв'язок між професійними цінностями, компетентностями, педагогічною місією та формуванням унікального професійного образу педагога. Розкривається роль автентичності, професійної етики та ціннісної узгодженості у побудові довіри до педагога. Особлива увага приділяється розвитку педагогічної агентності через усвідомлення власного професійного впливу та здатності генерувати освітні зміни.

Тема 2.2. Нормативно-правові акти України щодо оцінювання рівня професійного розвитку педагогічних працівників. Професійний стандарт – документ, який містить вимоги до кваліфікації педагогічних працівників та їх компетентностей

Зміст теми передбачає ознайомлення слухачів із законодавчими та нормативно-правовими засадами оцінювання професійного розвитку педагогічних працівників в Україні. Аналізується роль атестації та сертифікації як інструментів оцінювання професійної діяльності педагогічних працівників відповідно до чинного законодавства.

У межах теми розкривається сутність професійного стандарту як основи для визначення професійних компетентностей і кваліфікацій педагогічних працівників. Окремий акцент робиться на формуванні готовності педагогів здійснювати самоаналіз професійної діяльності відповідно до вимог

професійного стандарту та сучасних освітніх викликів. Опрацювання теми сприятиме усвідомленню педагогічними працівниками нормативних орієнтирів професійного зростання, підвищенню відповідальності за власний професійний розвиток і ефективному плануванню освітньої кар'єри.

МОДУЛЬ 3. РОЗВИТОК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХОВОГО СПРЯМУВАННЯ. ПРЕДМЕТНО-МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

(напряом Особливості викладання предметів/інтегрованих курсів
громадянської та історичної освітньої галузі)

Тема 3.1. Цифрові інструменти та рішення в професійній діяльності вчителя

Добір цифрових освітніх ресурсів з урахуванням мети навчання, вікових особливостей та освітніх потреб здобувачів освіти. Використання цифрових платформ як конструктора навчального контенту. Адаптація створених матеріалів до освітніх потреб учнів. Принципи академічної доброчесності у використанні цифрових матеріалів.

Тема 3.2. Конструювання ігрового та методичного простору вчителя історії: онлайн-сервіси для гейміфікації навчання та оптимізації роботи педагога

Тема присвячена вивченню практичних аспектів створення сучасного персонального та інтерактивного середовища вчителя історії засобами актуальних вебсервісів. У межах теми розглядаються ефективні онлайн-інструменти для оптимізації щоденної роботи педагога, структурування методичних матеріалів та тайм-менеджменту, що дозволяють суттєво знизити професійне навантаження. Особливу увагу приділено технологіям гейміфікації історичного контенту: практичним алгоритмам розроблення навчальних квестів, вікторин, інтерактивних дидактичних ігор та віртуальних змагань для учнів. Слухачі опанують методику перетворення складного хронологічного й понятійного матеріалу на захопливий ігровий процес, що сприятиме підвищенню пізнавального інтересу школярів, зростанню їхньої мотивації та забезпеченню високої результативності навчання в міжпредметному просторі.

Тема 3.3. Деколонізація через цифру: новітні підходи до дослідження «довгого століття» та методика роботи з історичними джерелами на уроках історії

Нові тенденції в дослідженні «довгого століття». Відхід від нав'язаного імперією наративу «бездержавності, селянськості та меншовартості» України у ХІХ ст. Модернізаційні процеси, формування нації, внесок українських інтелектуалів, підприємців та військових у націєтворенні. Критичний аналіз візуальних та текстових джерел епохи (мапи, урядові циркуляри, тогочасна преса, етнографічні описи).

Конструювання національного простору українськими культурними та політичними елітами XIX століття. Анатомія імперського міфу: як візуальні джерела (карти, портрети, тогочасна періодика) формували хибне уявлення про бездержавність українців.

Тема 3.4. Шкільна історична освіта в умовах безпекових викликів: практичний інструментарій учителя для формування стійкості та критичного мислення особистості учня

Тема базується на вимогах Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» (2023) та Концепції розвитку громадянської освіти в Україні (2018), трансформуючи урок історії в інструмент формування стійкості особистості учня. Слухачі опанують покроковий алгоритм «5 кроків історичного фактчекінгу» для ефективної протидії ворожим ПСО в підлітковому середовищі, навчатися моделювати уроки-розслідування із залученням верифікованих цифрових архівів (ЦДІАК України та е-платформ пам'яті), а також засвоять психологічно безпечну техніку «Емоційний компас» для моделювання гострих дискусій навколо «важких питань» минулого й сучасності.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

- Розробити компетентісно орієнтований фрагмент уроку історії з використанням стратегій розвитку критичного, аналітичного мислення та медіаграмотності.
- Створити цифровий навчальний кейс або систему дидактичних завдань за допомогою інструментів штучного інтелекту для візуалізації суспільно-історичних процесів.
- Спроекувати індивідуалізовану навчальну картку-кейс для інтеграції учнів із особливими освітніми потребами в активне обговорення громадянських дилем.
 - Аналіз кейсів (булінг, тривожність, ізоляція).
 - Вправа: «Безпечний простір очима дитини».
 - Розробити дескриптори формувального оцінювання навчальних досягнень учнів під час проведення дискусії, дебатів або розв'язання кейс-задач.
- Вправи на розвиток позитивного мислення, розслаблення, відпрацювання здатностей конструктивного застосування внутрішнього ресурсу, суб'єктивного контролю.
- Скласти методичний паспорт авторського міні-кейсу (фабула, дилема, трирівнева система запитань) на основі актуальної соціальної події або історичного прецеденту для розвитку когнітивної стійкості учнів.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Варецька О., Хаустова О. Розвиток готовності педагогів до роботи в інклюзивному освітньому середовищі // Молодь і ринок. 2023. № 3.
2. Головатенко Т. Тенденції підготовки вчителів до впровадження травма-інформованого навчання // Освітологія. 2023. № 12. С. 42–54.
3. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
4. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
5. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
6. Інструктивно-методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти: проєкт / МОНУ. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/05/21/Instruktyvno.metodychni.rekomendatsiyi.shchodo.SHI.v.ZZSO-22.05.2024.pdf>. Дата звернення: 07.03.2026.
7. Кокун О.М., Мельничук Т.І. Резилієнс-довідник: практичний посібник. Київ: Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України. 2023. 25 с.
8. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
9. Кравчук О., Шелепко Г. Організація інклюзивного навчання у системі управління діяльністю в закладі освіти // Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. 2022. № 1(7). С. 165–171.
10. Медіаграмотна розсилка від проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність в освіті».
11. Морзе, Н. В., Бойко, М. А., Струтинська, О. В., & Смирнова-Трибульська, Є. М. (2024). Якою має бути цифрова компетентність вчителів у галузі використання штучного інтелекту? *Електронне наукове фахове видання “Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету”*, (16), 76–91. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2024.166>. Дата звернення: 12.03.2026.
12. Науково-методичні основи психологічного супроводу діяльності вчителя в умовах реформування освіти (діагностика і корекція). Практичний посібник / авт. кол.: В. Г. Панок, І. В. Марухина, В. В. Рибалка, В. М. Горленко, Д. Д. Романовська, В. В. Предко, С. К. Шандрук, М. В. Саврасов, Н. В. Сосновенко; За наук. ред. В. Панка. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи НАПН України, 2022. 192 с.
13. Овчаренко О. Ю. Психологія стресу та стресових розладів: навчальний посібник. Київ : Університет «Україна», 2023. 266 с.
14. Полякова В. Особливості психологічної допомоги вчителям в умовах війни // Психічне здоров'я в умовах війни: шляхи збереження та відновлення: Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції (з

міжнародною участю) (м. Київ, 13 жовтня 2023 р.). Київ : НУБІП України, 2023. С. 58-61.

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ від 27.12.2019 № 1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>

16. Про затвердження концептуальних засад реформування історичної освіти в системі загальної середньої освіти: наказ МОН України від 30.07. 2024 №1072. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-reformuvannia-istorychnoi-osvity-v-systemi-zahalnoi-serednoi-osvity>

17. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: наказ МОН України від 29. 08. 2024 №1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>

18. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти: наказ МОН України від 10.12.2021 № 1340. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/87557/

19. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності: наказ МОН України від 12.10.2022 № 904. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://osvita.ua/doc/files/news/852/85210/61b6fc314f312791981409.pdf>. Дата звернення: 12.03.2026.

20. Програма «Демократична школа: освіта для демократичної стійкості». URL: <https://www.schools-for-democracy.org/>

21. Типова освітня програма 5-9 клас. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-dlya-5-9-klasiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>

22. Тулбокс для вчителів. URL: <https://www.schools-for-democracy.org/onlain-resursy/toolbox>

Додаткова література

1. Освіта для життя. Комплексна політика для підсилення реформи НУШ. URL: <https://educationforlife.mon.gov.ua/>

2. Плохій С. Загублене царство. Історія «русского мира» від Києва до війни з Україною / пер. з англ. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2020. 400 с.

3. Сологуб О.С. ІКТ в освіті: YouTube канал. URL: <https://www.youtube.com/@%D0%86%D0%9A%D0%A2%D0%B2%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%96>. Дата звернення: 12.03.2026.

4. Український проєкт «Якість освіти». URL: <https://yakistosviti.com.ua/#>

5. Фільтр. Національний проєкт з медіаграмотності. URL: <https://filter.mcsc.gov.ua/#>

6. Школяр Л., Михайлюченко А. Соціалізація дітей з особливими потребами в умовах воєнного стану // Humanitas. 2023. №5.